

druhé a třetí čtení dokázalo vidět v Bláhově díle živě a netriviální myšlenky aktuální pro sociální vědu dnes⁴. Je autorovou zásluhou, že nám Bláhu představil právě takto.

Na závěr jen jednu poznámku: Na obálku knihy dal autor mladého Bláhu s cvikem a s dlouhými vlasy, kterými Bláha napodobil activaného Vrchlického. Napodobil ho ovšem i ve svých dvou básnických sbírkách. Prý na jeho zjev reagovala jedna stařenka dvojnásobně: „Ostříhejž vás Pánbůh!“

J. SEDLAK

- * Hodnoty a hodnocení v sociologii Inocence Arnošta Bláhy. Studie z dějin klasické české sociologie. Brno, MU Mezinárodní politologický ústav 2009, 228 s. Vyšlo v EDIS – Ediční řadě disertačních prací FSS MU, svazek 5.

Jaroslav Vaculík: České menšiny v Evropě a ve světě*

Brněnský historik Jaroslav Vaculík zúročil ve své nejnovější práci mnohaletá bádání v oblasti krajanské problematiky a nabízí čtenářské obci vrstevnaté syntetické dílo. Kniha České menšiny v Evropě a ve světě, vydaná nakladatelstvem Libri vytváří plastický obraz našich vystěhovalců i běženců od 16. do 20. století.

Vstupní bránu do abecedního řazení českých zahraničních minorit představují tři subkapitoly, jejichž názvy odhalují příčiny emigrace jako náboženské, sociálně ekonomické a politické. Autor čtenářsky přístupnou formou prezentuje na základě známých faktů celou řadu původních badatelských zjištění a interpretací, které zařazuje do širšího historického kontextu. Zvidavý čtenář si tak připomene nejprve dávné osudy české nekatolické šlechty a bohatého měšťanstva 16. a 17. věku, jež po neúspěšných protihabsburských akcích v několika etapách opustila své statky a odešla do zahraničí. Obdobné důvody náboženské perzekuce přiměly i následující vlny již nepřívilovaného obyvatelstva, aby se v průběhu 18. století usadily v blízkosti rodných zemí – nejvíce ve Slezsku Pruskem získaném.

Podle Vaculíka pokrývá další etapa emigrací, charakterizovaná jako sociálně ekonomická, celé devatenácté století, aby postupně doznívala na sklonku 30. let století následujícího. Autor přehledně analyzuje chronologii, intenzitu, ale i proměny příčin vedoucích k vystěhovalectví. Dozvídáme se tak, pro mnohé leckdy překvapivé údaje o odchodu přibližně 1,2 milionu osob (1 milion představovaly český hovořící osoby) do 1. světové války nejen do sousedního Rakouska nebo vzdálených USA, ale i na Balkán a ukrajinskou Volyň.

Politické a válečné události 20. století se posléze postaraly o emigraci, jejíž podoba viděná optikou autora v našich podmínkách zdaleka nedosahuje rozměrů běžných pro blízké národy, jako jsou Poláci či Rusové. Větší vlnu vystěhovalectví tohoto typu evokoval nejprve Mnichov 1938 a posléze rozvinula okupace. Logickým pokračováním se stal únorový komunistický převrat, který „vygumoval“ ve sčítacích arších obyvatelstva jen do roku 1953 až 44 000 osob. Nejmasovější politickou emigraci si však uchováváme v živé paměti. Její statistická podoba nám perem autora sděluje, že po sovětské invazi v srpnu 1968 odešlo do západní Evropy a Severní Ameriky takřka 130 tisíc osob.

Abecední řazení českých komunit v zahraničí představuje těžiště publikace. Celkem 48 hesel dává možnost barvitěho nahlédnutí nejen do života našich krajanů v tak tradičních zemích, jako jsou již zmiňované USA, Rakousko nebo Ukrajina, ale i exotická Venezuela či Uruguay. Vysoce je třeba ocenit autorovu důslednost dovádění jednotlivých portrétů k aktuální současnosti. Další pochvala nutně směřuje k nepochybně unikátní obrazové příloze zasazené přímo v textu. Její účinek sice spočívá přednostně v evokaci atmosféry dob dávnou minulých, ale zachycení celé řady krajových zvláštěností v sobě ukrývá neméně cenný informační potenciál. Rejstříky a výběrová bibliografie uzavírají text v logický celek a vytvářejí užitečnou publikaci, jež vhodně vyplňuje dosavadní tematickou mezeru tuzemského knižního trhu.

K. ŠTĚPÁNEK

* Praha, Libri 2009, 319 s.